

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บทนี้ผู้วิจัยสรุปการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมที่เหมาะสมในบริบทประเทศไทยขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ

- 1) เพื่อศึกษาสภาพและบริบทขององค์กรมุสลิมที่ให้ความช่วยเหลือและการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย
- 2) เพื่อศึกษารูปแบบขององค์กรมุสลิมในการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 3) เพื่อพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมที่เหมาะสมในบริบทประเทศไทยขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ผู้ให้การสัมภาษณ์หลัก (Key informants)

ผู้ให้การสัมภาษณ์หลักในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมในบริบทประเทศไทยขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 30 ท่าน จากองค์กรมุสลิม จำนวน 10 แห่ง โดยผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้การสัมภาษณ์หลักแบบเจาะจง ดังนี้

- 1) สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี โดยเจาะจงผู้มีประสบการณ์ ดำรงตำแหน่งประธาน เลขานุการ และหัวหน้าฝ่ายมุสลิมไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 3 คน
- 2) สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา โดยเจาะจงผู้มีประสบการณ์ ดำรงตำแหน่งประธาน เลขานุการ และหัวหน้าฝ่ายมุสลิมไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 3 คน
- 3) สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส โดยเจาะจงผู้มีประสบการณ์ดำรงตำแหน่งประธาน เลขานุการ และหัวหน้าฝ่ายมุสลิมไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 3 คน

4) มูลนิธิส่งเสริมจริยธรรมปัตตานี อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี โดยเจาะจงผู้มีประสบการณ์ดำรงตำแหน่งประธาน กรรมการ หัวหน้าฝ่ายมูอัลลัฟไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 3 ท่าน

5) ชมรมมูอัลลัฟมัศยิดกลางจังหวัดปัตตานี โดยเจาะจงผู้มีประสบการณ์ดำรงตำแหน่งประธาน กรรมการ หัวหน้าฝ่ายมูอัลลัฟไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 4 ท่าน

6) ชมรมอิมาม อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส โดยเจาะจงผู้มีประสบการณ์ดำรงตำแหน่งประธาน กรรมการ หัวหน้าฝ่ายมูอัลลัฟไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 2 ท่าน

7) มูลนิธิเพื่อการพัฒนาสังคม อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี โดยเจาะจงผู้มีประสบการณ์ดำรงตำแหน่งประธาน กรรมการ หัวหน้าฝ่ายมูอัลลัฟไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 2 ท่าน

8) มูลนิธิเพื่อการศึกษาและพัฒนามุสลิมอีสาน โดยเจาะจงผู้มีประสบการณ์ดำรงตำแหน่งประธาน กรรมการ หัวหน้าฝ่ายมูอัลลัฟไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 4 ท่าน

9) มูลนิธิสันติชน โดยเจาะจงผู้มีประสบการณ์ดำรงตำแหน่งประธาน กรรมการ หัวหน้าฝ่ายมูอัลลัฟไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 2 ท่าน

10) มูลนิธิรักมนุษยชาติ โดยเจาะจงผู้มีประสบการณ์ดำรงตำแหน่งประธาน กรรมการ หัวหน้าฝ่ายมูอัลลัฟไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 4 ท่าน

สำหรับเกณฑ์การเลือกองค์กรมุสลิมที่เข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. เกณฑ์การเลือกองค์กรมุสลิม ได้แก่ 1) เป็นองค์กรมุสลิมที่ได้รับการยอมรับในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ/หรือ 2) เป็นองค์กรมุสลิมที่ได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มูอัลลัฟในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่น้อยกว่า 5 ปี

2. เกณฑ์การเลือกกลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) ดำรงตำแหน่งประธาน และหัวหน้าฝ่ายดูแลมูอัลลัฟไม่น้อยกว่า 2 ปี และปัจจุบันยังดำรงตำแหน่งอยู่ 2) ดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายมูอัลลัฟไม่น้อยกว่า 2 ปี และปัจจุบันยังดำรงตำแหน่งอยู่หรือผู้ที่ทำหน้าที่ในการช่วยเหลือมูอัลลัฟ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับสภาพและบริบทขององค์กรมุสลิมที่ให้ความช่วยเหลือและการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มูอัลลัฟในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย และรูปแบบขององค์กรมุสลิมในการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มูอัลลัฟในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ลักษณะแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมาตรฐาน (Semi Standardized Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างแนวข้อคำถาม (Guideline) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นคำถามปลายเปิด โดยยึดมาจากกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ได้จากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นคำถาม เพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุมในประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การศึกษารูปแบบการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มูอัลลัฟขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นสภาพทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แบ่งเป็นผู้บริหารองค์กรมุสลิมในการช่วยเหลือมูอัลลัฟ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบขององค์กรมุสลิมในการช่วยเหลือและการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การพัฒนาเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือวิจัย คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ตามขั้นตอนดังนี้

1) ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลและแนวทางในการร่างแบบสัมภาษณ์ตามจุดประสงค์ของการวิจัย

2) ร่างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างโดยผ่านการแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือและการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมที่เหมาะสมในบริบทประเทศไทยขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

3) ส่งแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาประเด็นเนื้อหาของข้อคำถาม ตรวจสอบความถูกต้อง รูปแบบการใช้ภาษา ความเชื่อมโยงกับประเด็นคำถาม ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์

การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

หลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้หาคุณภาพของเครื่องมือวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1) นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาคุณภาพว่าข้อคำถามแต่ละข้อความสอดคล้องระหว่างประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์กับประเด็นหลักของวัตถุประสงค์การวิจัย และความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2) นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาอีกครั้งข้อคำถามดังกล่าวสามารถนำไปใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์

3) ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีวิธีการดังนี้

1) รวบรวมอายุอะฮ์ลุลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์มุสลิม กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ ที่มาและการสร้างตัวของอัตลักษณ์มุสลิมแนวคิดเกี่ยวกับมุสลิม นิยามของมุสลิม มุสลิมตามการเรียกขานในสังคมไทย การปรับตัวของมุสลิมใหม่ต่อการเข้ารับอิสลาม ปัจจัยที่ส่งผลในการเข้ารับอิสลามของมุสลิม การเรียนรู้อิสลามของมุสลิม อัตลักษณ์ของมุสลิม และแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ ประเภทของรูปแบบ การพัฒนารูปแบบ ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบเพื่อวิเคราะห์กรอบแนวคิดในการศึกษารูปแบบการช่วยเหลือและการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมขององค์กรมุสลิมที่เหมาะสมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

2) ข้อมูลภาคสนาม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลภาคสนาม ซึ่งเป็นข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแกมุสลิมที่เหมาะสมในบริบทประเทศไทยขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยนำหนังสือขอความร่วมมือผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแกมุสลิมขององค์กรมุสลิมที่เหมาะสมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้เตรียมไว้ใช้เป็นแนวทางสำหรับการพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลหลักอย่างไม่เป็นทางการ มีการเปิดประเด็นการสนทนาที่ได้เตรียมไว้ล่วงหน้า และมีการปรับประเด็นอื่นเพิ่มเติมในระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างกว้างขวางและครอบคลุม ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-face Contract) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก ณ สำนักงานของผู้ให้ข้อมูลหลักหรือสถานที่อื่น ๆ ตามความเหมาะสมของพื้นที่ ในขณะที่สัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้การสังเกต การใช้เอกสารและการบันทึกเสียงประกอบในการตอบคำถามด้วย จากนั้นผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2. การประชุมผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของการนำรูปแบบไปใช้ ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความร่วมมือในการประชุมจากงานบัณฑิตศึกษา คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ยื่นต่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้วิธีการแบบเจาะจงตัวแทนจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่ม โดยได้จัดเตรียมรูปแบบที่ได้ร่างขึ้นเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิได้ร่วมอภิปรายและให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแกมุสลิมขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และนำข้อมูลวิเคราะห์เชิงเนื้อหาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยอิงตามกรอบการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยเช่นกัน แล้วนำเสนอในรูปแบบรายงานเชิงพรรณนาวิเคราะห์ การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน (อัญญา ปลดเปลื้อง, 2013) คือ 1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาทำการถอดเทปที่ได้ทำการบันทึกลงในคอมพิวเตอร์ทำการตรวจสอบข้อมูล และอ่านข้อมูลที่ถอดเทปเพื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้ทำการบันทึกไว้เพื่อการตรวจสอบเบื้องต้น 2) สร้างความเข้าใจความหมายที่ได้จากการถอดเทป ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาด้วยการพิจารณาประเด็นที่มีความสำคัญ 3) วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยจำแนกประเภทข้อมูลเป็นหมวดหมู่หรือประเภท จัดกลุ่มตามความสัมพันธ์และความสอดคล้องของข้อมูล 4) พิจารณาแต่ละประเด็นและความหมายของคำ และ 5) การจำแนกข้อมูลที่ได้ตามความหมายที่สามารถอธิบายความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือและการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแกมุสลิมที่เหมาะสมในบริบทประเทศไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยมีการปกปิดข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล เช่น ชื่อและนามสกุลจริงของผู้ให้ข้อมูล โดยก่อนการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้ขออนุญาตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและขออนุญาตดำเนินการสัมภาษณ์ รวมถึงแจ้งการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลได้รับทราบ และภายหลังการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตรวจสอบสิ่งที่ผู้วิจัยบันทึกทุกครั้งโดยกระบวนการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้ ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะวิทยาการอิสลามมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์โดยเป็นเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมวิจัย และให้ผู้ให้ข้อมูลหลักลงชื่อยอมรับ รวมทั้งเอกสารยินยอมเข้าร่วมวิจัย โดยมีหลักเกณฑ์ในการเข้าร่วมการวิจัยของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

1) เกณฑ์การคัดออกของผู้ร่วมการวิจัย สำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ร่วมการวิจัยไม่สะดวกเข้าร่วมในการทำกิจกรรมสนทนากลุ่ม หรือตอบแบบสัมภาษณ์ไม่ครบตามที่ได้กำหนดไว้ในการวิจัย

2) เกณฑ์การถอนตัวของผู้ร่วมการวิจัย การเข้าร่วมในการศึกษาครั้งนี้เป็นไปโดยความสมัครใจ หากผู้ร่วมวิจัยไม่สมัครใจจะเข้าร่วมการศึกษาแล้ว ท่านสามารถถอนตัวได้ตลอดเวลา การขอลถอนตัวออกจากการวิจัยจะไม่มีผลแต่อย่างใด ผู้ทำวิจัยอาจถอนผู้ร่วมการวิจัยออกจากการเข้าร่วมการวิจัย เพื่อเหตุผลด้านความปลอดภัย หรือเมื่อผู้สนับสนุนการวิจัยยุติการดำเนินงานวิจัย หรือในกรณีผู้ร่วมการวิจัยไม่สามารถปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ทำวิจัย

3) เกณฑ์การยุติการวิจัย คือ กรณีที่เกิดอันตรายหรือผู้ร่วมการวิจัยได้รับบาดเจ็บจากการเข้าร่วมวิจัย และผู้มีอำนาจอนุมัติยุติการวิจัย

4) การปฏิบัติของผู้ร่วมการวิจัยขณะที่ร่วมในการทำวิจัย คือ การเข้าร่วมในการศึกษาครั้งนี้เป็นไปโดยความสมัครใจ และให้ข้อมูลของท่านแก่ผู้ทำวิจัยด้วยความสัตย์จริง ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยจะเก็บรักษาเป็นความลับ และจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อท่านไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น แต่จะมีประโยชน์เฉพาะการศึกษาเท่านั้น

5.1 สรุปผลการวิจัย

ศึกษาการพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟที่เหมาะสมในบริบทประเทศไทยขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. สภาพและบริบทขององค์กรมุสลิมที่ให้ความช่วยเหลือและการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย

อัตลักษณ์มุสลิมเป็นสิ่งที่บ่งบอกความหมายของการเป็นมุสลิม การแสดงออกถึงความเป็นตัวตนของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของศาสนาอิสลาม ผ่านการศรัทธาและแปรการศรัทธาสู่การปฏิบัติตามคำสั่งใช้แห่งบทบัญญัติอิสลาม ได้แก่ การละหมาด การถือศีลอด การจ่ายซะกาต และการส่งเสริมความดี ยับยั้งความชั่ว เป็นต้น จากการศึกษาบริบทขององค์กรมุสลิมในการให้ความช่วยเหลือและการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟในภูมิภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย พื้นที่เป้าหมายที่ได้ดำเนินการศึกษา ผลจากการศึกษา พบว่า

1. มุลนิธิสันติชน: องค์กรมุสลิมในการให้ความช่วยเหลือและการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟในภาคกลาง

มูลนิธิสันติชนมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแพร่ความรู้ในหลักการศาสนาอิสลามแก่บุคคลทั่วไปที่สนใจศาสนาอิสลาม ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องต่อหลักการศาสนาอิสลาม เปิดสอนมุอัลลัฟเมื่อปี 2529 มูลนิธิสันติชนได้จัดทำโครงการอบรมมุอัลลัฟขึ้นเมื่อปี 2537 โดยมีอาจารย์บรรจง บินกาซัน เป็นประธานโครงการและผู้ปฐมนิเทศ ในปี 2538 มูลนิธิสันติชนได้จัดตั้งชมรมมุอัลลัฟ เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกมีการศึกษาและยึดมั่นตามหลักการอิสลาม เป็นการโอบอุ้มช่วยเหลือและฟื้นฟูมุสลิมใหม่ ต่อมาปี 2541 คณะกรรมการชมรมมุอัลลัฟ ได้มีมติให้เปลี่ยนชื่อชมรมมุอัลลัฟ เป็น “โครงการอบรมผู้สนใจอิสลาม” วัตถุประสงค์ของโครงการอบรมผู้สนใจอิสลาม คือ 1. เพื่อให้ความรู้พื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับอิสลามแก่ผู้ที่เข้ารับการอบรม มีความรู้ความเข้าใจ แนวความคิดหลักศรัทธาและปฏิบัติ จนสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ 2. เพื่อพัฒนามุอัลลัฟให้มีความศรัทธามั่นในหลักการอิสลาม และภูมิใจในความเป็นมุสลิม และ 3. เพื่อรับรองการเป็นมุสลิมให้แก่มุอัลลัฟที่ปฎิญาณตนเข้ารับอิสลาม หลังจากผ่านการอบรมแล้ว สำหรับการให้ความช่วยเหลือและการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นมุสลิมแก่มุอัลลัฟของมูลนิธิสันติชน ดังนี้

1) การใช้คำพูด ได้แก่ การกล่าวต้อนรับและแนะนำที่ดียาม การต้อนรับที่ทางมูลนิธิสันติชนมอบให้แก่มุอัลลัฟอย่างเป็นกันเองและเรียบง่ายทำให้มุอัลลัฟมีความรู้สึกเหมือนดังครอบครัวเดียวกัน การต้อนรับที่มีไมตรีจิตและการแนะนำอิสลามอย่างจริงใจเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ ทำให้มุอัลลัฟมีความประทับใจและยอมรับอิสลาม การให้คำปรึกษาที่ประทับใจ ทำให้มุอัลลัฟรู้สึกเป็นกันเองและมีความกล้าที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ คือการใช้ชีวิตในรูปแบบอิสลาม การบรรยายที่เข้าใจง่ายและชัดเจน เป็นต้น

2) การปฏิบัติหรือการกระทำ ได้แก่ การสอนในภาคปฏิบัติให้แก่มุอัลลัฟที่เข้าร่วมโครงการอบรมผู้สนใจอิสลามนั้น มีการทดสอบจากผู้สอนว่ามุอัลลัฟมีความเข้าใจในการปฏิบัติศาสนกิจมากน้อยเพียงใด การมีจรรยาบรรณและเป็นแบบอย่างที่ดี ทำให้มุอัลลัฟสามารถรักษาตัวเองจากสิ่งที่ไม่ดีและขอโทษต่อผู้อื่นเมื่อกระทำความผิดตลอดจนเป็นผู้มีจิตใจสงบ การเป็นแบบอย่างในเรื่องหลักการปฏิบัติสามารถทำให้มุอัลลัฟเรียนรู้หลักการปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ทำให้มีความรู้สึกเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้อย่างง่าย ๆ ในชีวิตประจำวัน และทำให้มุอัลลัฟสามารถเรียนรู้อัตลักษณ์มุสลิมได้อย่างรวดเร็วและใช้ชีวิตตามแบบอย่างอิสลามอย่างมั่นคง

3) การใช้สื่ออินเทอร์เน็ต มูลนิธิสันติชนได้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการให้กำลังใจและให้คำปรึกษาในขณะที่มุอัลลัฟต้องการกำลังใจอันเนื่องจากการถูกทดสอบจากอัลลอฮ์ ﷻ การสื่อสารที่นำมาเป็นการเรียนรู้ในการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟ เช่น การบรรยายโดยนำเสนอผ่านช่องยูทูป เฟซบุ๊ก และวิทยุ เป็นต้น ทำให้มุอัลลัฟสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกยิ่งขึ้น การใช้หนังสือและตำราที่ได้รับรวบรวมเกี่ยวกับอิสลามเอาไว้ในแต่ละด้าน เช่น หลักการศรัทธา หลักการปฏิบัติและหลักจริยธรรมในอิสลาม ทั้งนี้อาจารย์บรรจง บินกาซัน ได้เขียนและแปลหนังสืออิสลามออกสู่สังคมอย่างมากมายเพื่อให้ผู้สนใจอิสลามสามารถอ่านและทำความเข้าใจต่อศาสนาอิสลาม และมุอัลลัฟสามารถศึกษาเรียนรู้อิสลามได้ทุกที่ทุกเวลา

การให้ความช่วยเหลือแก่มุอัลลัฟ คือ ให้คำปรึกษาในเรื่องที่ไม่เข้าใจ ให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นกันเอง มีจิตอาสาคอยติดตามข้อมูลจะคอยให้คำปรึกษาและรับฟังปัญหาของมุอัลลัฟ ส่งหนังสือไปให้และให้ความรู้ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต จัดเลี้ยงอาหารให้แก่มุอัลลัฟที่ขาดแคลน

และจ่ายชะกาตให้กับมูอัลลัฟ รวมทั้งสนับสนุนด้านเงินทุนเพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอิสลาม เช่น การเข้าค่ายมูอัลลัฟประจำปี เป็นต้น

2. มุลนิธิรักมนุษยชาติ: องค์กรมุสลิมในการให้ความช่วยเหลือและการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มูอัลลัฟในภาคเหนือ

การให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มูอัลลัฟในภาคเหนือของมูลนิธิรักมนุษยชาติ คือ กลุ่มเยาวชนชาติพันธุ์ที่มาจากหลากหลายชาติพันธุ์และต่างพื้นที่ โดยกลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มชาติพันธุ์ม้งและอาข่า ส่วนกลุ่มอื่น ๆ เช่น ลีซู มูเซอ และพม่า เป็นต้น ปัจจุบันเครือข่ายมุสลิมรักมนุษยชาติ (Human Mercy Foundation) มีเครือข่ายที่ทำงานร่วมกันอยู่ 4 ศูนย์ ประกอบด้วย 1. ศูนย์อิสลามบ้านห้วยมะหินฝน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย 2. ศูนย์ศึกษาอิสลามบ้านเวียงหมอก อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย 3. ศูนย์อิสลามศึกษาบ้านปางสา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย และ 4. ศูนย์เรียนรู้อิสลามบ้านแสงไพร อำเภอบง จังหวัดพะเยา ในฐานะเป็นศูนย์อิสลามอบรมจริยธรรมอิสลาม การช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มูอัลลัฟของทั้ง 4 ศูนย์ มีการดำเนินงานเชื่อมโยงและมีอุดมการณ์การทำงานร่วมกัน โดยเน้นเรื่องการเสียสละ มีศูนย์เวียงหมอกเป็นศูนย์หลัก ศูนย์ประสานงานโครงการต่าง ๆ จ่ายไปยังศูนย์เครือข่าย มีแนวทางการดำเนินงาน คือ สร้างความเข้าใจอันดีต่อกันในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม สร้างความสมานฉันท์ความปรองดอง ไม่มีความระแวงซึ่งกันและกัน ณ ปัจจุบัน ด้วยการทำงานที่ทุ่มเทตามศูนย์ต่าง ๆ มีเด็กมูอัลลัฟที่ต้องรับผิดชอบไม่ต่ำกว่าศูนย์ละ 50 คน ซึ่งเด็กแต่ละคนทางศูนย์ฯ ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด นับเป็นภาระหนักอึ้งยิ่ง สำหรับการให้ความช่วยเหลือและการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มูอัลลัฟของมูลนิธิรักมนุษยชาติ ดังนี้

1) การให้ความช่วยเหลือด้านปัจจัยยังชีพขั้นพื้นฐาน ได้แก่ สถานที่พัก อาหาร เครื่องนุ่งห่มและอื่น ๆ ให้แก่เด็กแต่ละคนทางศูนย์ฯ เพราะเด็กที่อยู่ที่ศูนย์เรียนรู้อิสลามมาจากครอบครัวที่ยากจนและขาดโอกาสทางการเรียนศึกษา จึงทำให้ศูนย์ต้องรับภาระในการช่วยเหลือและให้การดูแลปัจจัยยังชีพ ได้รับการช่วยเหลือจากพี่น้องมุสลิมทั้งในและต่างประเทศ แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการและยังมีความต้องการความช่วยเหลือจากผู้มีจิตศรัทธาอีกจำนวนมาก

2) การเรียนรู้อัตลักษณ์มุสลิม โดยการจัดการเรียนการสอน การฝึกฝน การอบรม และการปฏิบัติเป็นประจำในชีวิตประจำวัน การให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการพื้นฐานของศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้องกับหลักความเชื่อความศรัทธาในศาสนาอิสลาม ความรู้เบื้องต้นในหลักปฏิบัติศาสนกิจ เช่น การละหมาด 5 เวลา รวมถึงการปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลามในชีวิตประจำวัน ที่เกี่ยวข้องกับการทำความสะอาดและการชำระล้างสิ่งต่าง ๆ ตามหลักศาสนบัญญัติ ตลอดจนหลักจริยธรรมและมารยาทต่าง ๆ ของอิสลาม การแต่งกายที่ถูกต้องตามหลักการอิสลาม การฝึกอ่านและท่องจำอัลกุรอาน บทราลิกถึงอัลลอฮ์ ﷻ และการขออูอา เป็นต้น ทั้งนี้เด็กแต่ละคน มีความแตกต่างกันเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในหลักการพื้นฐานของศาสนาอิสลาม บางคนเรียนรู้และเข้าใจได้อย่างรวดเร็วเนื่องจากมีความสนใจและศึกษาอย่างต่อเนื่อง บางคนต้องใช้เวลา และใส่ใจให้ความสำคัญในการเรียนรู้ เพื่อให้ตนเองมีความรู้ความเข้าใจในหลักการพื้นฐานของศาสนาอิสลาม

3) การตั้งสถาบันการศึกษา คือ โรงเรียนศิริวิไลพิทย (Civilize Pittaya School) ประเภทเอกชนสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอแม่จัน

จังหวัดเชียงราย นักเรียนเป็นชนเผ่าต่าง ๆ ประกอบด้วยชนเผ่าอาข่า มูเซอ ลีซอ คนเมือง ม้ง และคนมลายู เป็นนักเรียนประจำโรงเรียนสิริวิทยาสอนได้ก่อตั้งโดยมูลนิธิรักมนุษยชาติในวันที่ 15 พฤษภาคม 2556 โดยมีนายมะนาเซ ดาโอะ เป็นผู้รับใบอนุญาตและนายมุฮัมมัด เจมี เป็นผู้บริหาร ปีแรกทำการเปิดสอนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีจำนวนนักเรียนประมาณ 36 คน และมีครู จำนวน 7 คน ในปีการศึกษา 2557 ได้เปิดสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีจำนวนนักเรียนประมาณ 86 คน และมีครูจำนวน 10 คน ในปีการศึกษา 2558 ได้ทำการเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 1-3 มีอาคาร 3 หลัง ได้แก่ อาคารเรียน 2 อาคาร เป็นอาคารเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และอาคารเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อีกอาคารเป็นโรงอาหารและห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ การสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมโดยทางโรงเรียนได้เสริมเนื้อหาในหลักสูตร รูปแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับศาสนาอิสลามและการแต่งกายที่ถูกต้องตามหลักการอิสลาม ทำให้นักเรียนที่อยู่ในการกำกับดูแลของมูลนิธิสามารถได้รับการศึกษาภาคบังคับและเป็นการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมที่ครอบคลุมถูกต้อง

3.มูลนิธิเพื่อการศึกษาและพัฒนามุสลิมอีสาน: องค์กรมุสลิมในการให้ความช่วยเหลือและการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมในภาคอีสาน ลักษณะของมุสลิมอีสานมีความโดดเด่นในเรื่องการดำรงอัตลักษณ์มุสลิมในสังคมพหุวัฒนธรรมอีสาน คือ ในพื้นที่มีชุมชนมุสลิมแต่อยู่กระจัดกระจายแต่อัตลักษณ์มุสลิมสามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางการปรับตัวโดยยึดหลักแนวทางสายกลางของอิสลามมาปฏิบัติเพื่อสร้างความประนีประนอมและลดความขัดแย้งในสังคม มุสลิมอีสานที่ตั้งถิ่นฐานมั่นคงในพื้นที่ส่วนมากเป็นคนพื้นเมืองภาคอีสานที่แต่งงานกับมุสลิมจึงได้เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามทำให้พบว่าในบ้านหลังเดียวกันบางบ้านมีการอยู่ร่วมกันของทั้งสามศาสนา คือ พุทธ คริสต์ และอิสลาม เนื่องจากคนอีสานนิยมอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ในพื้นที่บ้านหรือชุมชนเดียวกัน มีองค์กรมุสลิมที่ทำหน้าที่ส่งเสริมเพื่อการศึกษาและพัฒนามุสลิมอีสาน นั่นคือ มูลนิธิเพื่อการศึกษาและพัฒนามุสลิมอีสาน บ้านหนองหมื่นท้าว ตำบลโนนสูง อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ภารกิจหลักด้านการพัฒนาการศึกษาของทางมูลนิธิ บทบาทแรก คือ การจัดโครงการอบรมศาสนาระดับท้องถิ่นมุสลิมอีสาน ปัจจุบันเป็นการสนับสนุนในการจัดค่ายอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อนขึ้นเป็นประจำของทุกมัสยิดเป็นการให้การศึกษาและความรู้ซึ่งครอบคลุมในการสร้างอัตลักษณ์มุสลิม มีส่วนร่วมในการพัฒนาภูมิภาคและประเทศชาติ โดยมีมูลนิธิเพื่อการศึกษาและพัฒนามุสลิมอีสาน ทำหน้าที่เป็นผู้ผลักดันให้เกิดความร่วมมือของพี่น้องมุสลิมในภูมิภาคอีสานของประเทศไทย และระหว่างประเทศ ให้ได้ร่วมคิดและตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสังคมให้มีคุณภาพผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ โครงการสอนศาสนาแก่มุสลิม ค่ายอบรมภาคฤดูร้อนแก่เยาวชนมุสลิม เป็นต้น

2.รูปแบบขององค์กรมุสลิมในการช่วยเหลือและการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

รูปแบบขององค์กรมุสลิมในการช่วยเหลือและการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร กรรมการและหัวหน้าฝ่ายมุสลิม พบว่า การให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังไม่มีฝ่ายที่ให้การดูแลและช่วยเหลือมุสลิมเป็นการเฉพาะ จากโครงสร้างการบริหารงานขององค์กรมุสลิม

บางองค์กรจะอยู่ภายใต้ฝ่ายเลขานุการ ฝ่ายพัฒนาสังคม ฝ่ายต่างประเทศและกิจการอาเซียน ฝ่ายสวัสดิการและพัฒนาสังคม ฝ่ายสารสนเทศและส่งเสริมการเรียนรู้อิสลาม เป็นต้น จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักของตัวแทนองค์กรมุสลิมเกี่ยวกับรูปแบบการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า

1.การออกหนังสือรับรองการนับถือศาสนาอิสลามผู้สนใจอิสลามและได้ปฏิญาณตนเข้ารับอิสลามเรียบร้อยแล้ว ทางสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดได้ออกหนังสือรับรองการนับถือศาสนาอิสลาม (มุอัลลัฟ) เพื่อใช้ประกอบในการทำบัตรประจำตัวประชาชน จึงจะปรากฏในบัตรประจำตัวประชาชนนับถือศาสนาอิสลาม และหนังสือคำสั่งแต่งตั้งผู้จัดการศพของมุอัลลัฟ เพื่อป้องกันปัญหาในกรณีผู้ที่เข้ารับอิสลามกลับบ้านเกิดและได้เสียชีวิต ทางครอบครัวของมุอัลลัฟจะปฏิบัติพิธีกรรมในการจัดการศพตามศาสนาอื่น เมื่อมีหนังสือคำสั่งแต่งตั้งฉบับนี้ก็สามารถนำศพมาเพื่อปฏิบัติตามพิธีการจัดการศพตามศาสนาอิสลามต่อไป

2.การจัดการเรียนรู้อิสลาม การให้ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างหลักของศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้องกับหลักความศรัทธา (อะกีดะฮฺ) หลักการปฏิบัติ (อิบาดะฮฺ) และหลักคุณธรรมจริยธรรม (อิหฺซาน) ดังนี้

หลักความศรัทธา (อะกีดะฮฺ) ที่ถูกต้องเป็นรากฐานสำคัญของอิสลาม มุอัลลัฟต้องเรียนรู้หลักการศรัทธาที่ถูกต้อง การศรัทธาเป็นปัจจัยสำคัญในชีวิตของมุสลิม โดยอิสลามได้กำหนดให้หลักการศรัทธา (อะกีดะฮฺ) เป็นพื้นฐานในการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นมุสลิมที่ครอบคลุม และในขณะเดียวกันความศรัทธาสามารถป้องกันมิให้เกิดความเบี่ยงเบนทุกชนิดทั้งปกป้องจากการหลงผิด ความคลางแคลงใจ และความสงสัยใด ๆ ที่อาจเข้ามาในความคิดของมุสลิม โดยความเบี่ยงเบนมากมายทั้งในลักษณะการคิด การพูด และการกระทำ อันเนื่องมาจากความไม่เข้าใจต่อหลักการศรัทธาในอิสลามที่แท้จริง โดยหลักการศรัทธาของมุสลิม ได้แก่ การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ การศรัทธาต่อมะลาอิกะฮ์ การศรัทธาต่อคัมภีร์ต่าง ๆ การศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูต การศรัทธาต่อวันอาคิเราะฮ์ และการศรัทธาต่อเกาะดฺร์ หรือกฎสภาพการณ์ ดังนั้นจำเป็นที่มุอัลลัฟต้องทำความเข้าใจเพื่อก่อให้เกิดความมั่นใจและสามารถนำอิสลามสู่วิถีชีวิตอย่างครบถ้วนในทุก ๆ ด้าน

หลักการปฏิบัติ (อิบาดะฮฺ) การปฏิบัติศาสนกิจ (อิบาดะฮฺ) ที่ถูกยอมรับนั้นจะต้องสอดคล้องกับหลักความศรัทธาที่ถูกต้อง ต้องเป็นไปตามที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงกำหนดหรือบัญญัติแก่บ่าวบ่าวให้ปฏิบัติเพื่อเป็นการเข้าใกล้อัลลอฮ์ ﷻ นอกจากนั้นต้องได้มาจากอัลลอฮ์ ﷻ และเราะสูลของพระองค์เท่านั้น ดังนั้นในหลักการปฏิบัติของมุอัลลัฟจะต้องแสดงออกมาด้วยเจตนาอันบริสุทธิ์ใจและเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ และปฏิบัติศาสนกิจตามสิ่งต่าง ๆ ที่อัลลอฮ์ ﷻ สั่งใช้และละเว้นจากสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นข้อห้ามของอัลลอฮ์ ﷻ โดยหลักการปฏิบัติสำหรับมุอัลลัฟ ได้แก่ การละหมาด การจ่ายซะกาต การถือศีลอด การประกอบพิธีฮัจญ์ รวมถึงการปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลามในชีวิตประจำวัน

หลักคุณธรรมจริยธรรม (อิหฺซาน) เป็น การเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ เสมือนหนึ่งว่าอยู่เบื้องหน้าพระองค์ และแนแน้เรามองไม่เห็นพระองค์แต่พระองค์ก็ทรงมองเห็นเรา เป็นความรับผิดชอบที่ตัวของเราจะต้องควบคุมตนเองให้คิดและปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของพระองค์ด้วยความศรัทธาและมั่นใจในศาสนาอิสลามจริยธรรมอันดีงามเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมทุก ๆ คน

3.การจัดการฝึกอ่านอัลกุรอาน โดยใช้แบบฝึกหัดอ่าน อัลกุรอานระบบกีรออาตี๋ย หรือระบบอิกเราะฮ์หรือระบบกูรอานี๋ย โดยมีวิธีการ คือ มีความบริสุทธิ์ใจ ตั้งใจอย่างแน่วแน่ มีความปรารถนาในการฝึกอ่านอัลกุรอานอย่างมุ่งมั่นเรียนรู้ความประเสริฐและความสำคัญของอัลกุรอาน เรียนอัลกุรอานกับผู้ที่มีความเข้าใจในเรื่องการอ่านและการออกเสียงที่ถูกต้อง และจัดเนื้อหาแบบฝึกอ่านเรียงเรียงจากง่ายไปหายากและประเมินความสามารถในการอ่านเป็นประจำสม่ำเสมอ

4.การจัดมอบชะกาตและเงินบริจาค มุอัลลัฟเป็นบุคคลที่เพิ่งเข้ารับอิสลามใหม่ ๆ การศรัทธาที่มีต่ออิสลามยังไม่แน่วแน่และมั่นคง ดังนั้นการจ่ายชะกาตให้แก่มุอัลลัฟ จึงเป็นการสร้างความแน่วแน่นให้หัวใจของเขามีศรัทธายิ่งขึ้น ช่วยเหลือและป้องกันมิให้เกิดอันตรายแก่เขา ดังนั้นส่วนหนึ่งจากสิทธิของมุอัลลัฟ คือ ชะกาต เพื่อจะได้ตั้งรกราก เป็นขวัญและกำลังใจ แสดงให้เห็นถึงน้ำใจไมตรีการต้อนรับสู่ครอบครัวอิสลามที่อบอุ่น ส่วนการกำหนดกฎเกณฑ์ของระยะเวลาในการรับชะกาตของมุอัลลัฟ องค์กรมุสลิมจะมีแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกันในการกำหนดระยะเวลาในการรับชะกาตของมุอัลลัฟ

5.การจัดตั้งกองทุนมุอัลลัฟ เพื่อการช่วยเหลือและดำเนินกิจกรรมสำหรับมุอัลลัฟ เช่น การเยี่ยมเยียนผู้ป่วย ผู้เสียชีวิต เป็นต้น และช่วยเหลือมุอัลลัฟบรรเทาความเดือดร้อนเบื้องต้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสร้างการมีส่วนร่วมของสังคมในการช่วยเหลือมุอัลลัฟ

6.การส่งเสริมอาชีพและปัจจัยยังชีพขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพและสร้างรายได้ องค์กรมุสลิมได้ให้ความช่วยเหลือโดยจะพิจารณาคัดเลือกตามเกณฑ์ที่ทางองค์กรมุสลิมได้กำหนดไว้ เช่น รถมอเตอร์ไซด์เพื่อใช้ในการค้าขายยาแชบ อุปกรณ์และเครื่องมือทำขนมเค้กและอุปกรณ์ทำเบเกอรี่ เป็นต้น รวมทั้งเพิ่มทักษะทางวิชาชีพและเสริมสร้างประสบการณ์การทำงานตามความถนัดและความต้องการของมุอัลลัฟ และช่วยเหลือด้านปัจจัยยังชีพขั้นพื้นฐาน ได้แก่ สถานที่พัก อาหาร เครื่องนุ่งห่มและอื่น ๆ

3. การพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟที่เหมาะสมในบริบทประเทศไทยขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มตัวแทนองค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการสร้างรูปแบบจากมุมมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟ ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ และมาสร้างเป็นองค์ประกอบการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟที่เหมาะสมในบริบทประเทศไทยขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ในแต่ละองค์ประกอบนั้น ประกอบด้วยประเด็นรอง และประเด็นย่อย ซึ่งบ่งบอกถึงแนวทางและวิธีการในการดำเนินการขององค์กรมุสลิมในการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟ ดังนี้

1.ออกหนังสือรับรองการนับถือศาสนาอิสลาม ในการออกหนังสือรับรองการนับถือศาสนาอิสลาม โดยสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด วิธีการโดยคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ออกหนังสือรับรองการนับถือศาสนาอิสลาม เพื่อใช้ระบุศาสนาใน การทำบัตร

ประชาชน และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ออกหนังสือคำสั่งแต่งตั้งผู้จัดการศพของมุอัลลัฟ เพื่อป้องกันปัญหาในกรณีผู้ที่เข้ารับอิสลามกลับบ้านเกิดและได้เสียชีวิต และทางครอบครัวของมุอัลลัฟ จะทำพิธีการจัดการศพตามศาสนาอื่น

2.การจัดการเรียนรู้อิสลาม สำหรับแนวทางประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนรู้ อิสลามให้สอดคล้องตามโครงสร้างของศาสนาอิสลาม ประกอบด้วย หลักการศรัทธา หลักการปฏิบัติ และหลักอิหฺซาน วิธีการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการศรัทธา หลักการปฏิบัติ และหลักอิหฺซาน โดยการ ใช้การอธิบายที่เข้าใจง่าย และการปฏิสัมพันธ์ที่ดี รวมทั้งส่งเสริมการปฏิบัติศาสนกิจ (อิบาดะฮฺ) การมี จรรยา มารยาท เป็นแบบอย่างที่ดี และจัดสถานที่ที่เหมาะสมในเรียนรู้การปฏิบัติศาสนกิจ 2) การ จัดการเรียนรู้อิสลามให้สอดคล้องกับความต้องการของมุอัลลัฟ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วิธีการ การเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในความหลากหลายทางวัฒนธรรม เน้นการปลูกฝังจิตอาสา สร้างวินัยต่อ ตนเอง ครอบครัว และสังคม และการเรียนรู้สันติศึกษา และส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้นอกสถานที่ เน้นที่การส่งเสริมทักษะการใช้ชีวิต และทักษะที่ใช้ในการปฏิสัมพันธ์กับคน

3.การจัดการฝึกอ่านอัลกุรอาน แนวทางการฝึกอ่านอัลกุรอานโดยใช้แบบฝึกหัด อ่านอัลกุรอานระบบ กิรออาตีหรือระบบอิกเราะฮฺ หรือระบบกุรอานีย์ วิธีการมีความบริสุทธิ์ใจ ตั้งใจ อย่างแน่วแน่ มีความปรารถนาในการฝึกอ่านอัลกุรอานอย่างมุ่งมั่น เรียนรู้ความประเสริฐและ ความสำคัญของอัลกุรอาน เรียนอัลกุรอานกับผู้ที่มีความเข้าใจในเรื่องการอ่านและการออกเสียงที่ ถูกต้อง และจัดเนื้อหาแบบฝึกอ่านเรียบเรียงจากง่ายไปหายากและประเมินความสามารถในการอ่าน เป็นประจำสม่ำเสมอ

4.การจัดมอบชะกาตและเงินบริจาค การจ่ายชะกาตและการบริจาคแก่มุอัลลัฟ เพื่อ การยึดเหนี่ยวให้ยืนหยัดในอิสลามได้อย่างมั่นคง วิธีการคือ กำหนดให้มีสยิดที่จดทะเบียนเก็บชะกาต และในส่วนของมุอัลลัฟ จะต้องมอบให้กับชมรมอิมามเป็นผู้รวบรวมและแจกจ่ายแก่มุอัลลัฟ

5.การจัดตั้งกองทุนมุอัลลัฟ กล่าวคือกองทุนมุอัลลัฟ เพื่อการช่วยเหลือและดำเนิน กิจกรรมสำหรับมุอัลลัฟ เช่น การเยี่ยมเยียนผู้ป่วย ผู้เสียชีวิต เป็นต้น โดยมีวิธีการคือ แต่งตั้ง คณะกรรมการเพื่อกำหนดเกณฑ์พิจารณาและคุณสมบัติผู้ที่มีสิทธิได้รับการช่วยเหลืออย่างเหมาะสม ช่วยเหลือมุอัลลัฟบรรเทาความเดือดร้อนเบื้องต้น และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสร้างการมีส่วนร่วม ของสังคมในการช่วยเหลือมุอัลลัฟ

6.การส่งเสริมอาชีพและปัจจัยยังชีพขั้นพื้นฐาน คือ การส่งเสริมทักษะอาชีพตาม ความถนัดและความต้องการของมุอัลลัฟ และปัจจัยยังชีพขั้นพื้นฐานตามความต้องการของมุอัลลัฟ ส่วนวิธีการ คือ เพิ่มทักษะทางวิชาชีพและเสริมสร้างประสบการณ์การทำงานตามความถนัดและความ ต้องการของมุอัลลัฟ และช่วยเหลือด้านปัจจัยยังชีพขั้นพื้นฐานตามความต้องการ ได้แก่ สถานที่พัก อาหาร เครื่องนุ่งห่มและอื่น ๆ

ดังนั้นรูปแบบการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟที่เหมาะสมในบริบท ประเทศไทยขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมและความ เป็นไปได้ของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่มีส่วนในการนำสู่การปฏิบัติ จนได้รูปแบบการ ช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟที่เหมาะสมในบริบทประเทศไทยขององค์กรมุสลิมใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังแผนภูมิภาพดังนี้

หลักการของการพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

หลักการของการพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟ คือ การช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมอย่างใกล้ชิด ต่อเนื่องและจริงจัง โดยสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ทั้งนี้ผู้บริหารและฝ่ายที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ความตระหนักและความสำคัญกับแนวทางการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟ

เงื่อนไขที่สำคัญ

1. องค์กรมุสลิมต้องวิเคราะห์ความต้องการที่จำเป็นในการเรียนรู้ของมุอัลลัฟในบริบทองค์กรของตน
2. องค์กรมุสลิมต้องมีความเต็มใจเพื่อช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟอย่างต่อเนื่อง

ภาพประกอบ 14 รูปแบบการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟที่เหมาะสมในบริบทประเทศไทยและจังหวัดชายแดนภาคใต้ (Al-'Irshad Model)

5.2 อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปราย ดังนี้

ผลการวิจัยบริบทขององค์กรมุสลิมในการให้ความช่วยเหลือและการสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟในภูมิภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย พบว่า องค์กรมุสลิมที่เกิดขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยมีส่วนช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุอัลลัฟ ในเรื่องการให้ความช่วยเหลือแก่มุอัลลัฟ คือ ให้คำปรึกษาในเรื่องที่ไม่เข้าใจ ให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นกันเอง มีจิตอาสาคอยติดตามข้อมูลจะคอยให้คำปรึกษาและรับฟังปัญหาของมุอัลลัฟ ให้ความรู้ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต จัดเลี้ยงอาหารให้แก่มุอัลลัฟที่ขาดแคลนและจ่ายชะกาตให้กับมุอัลลัฟ รวมทั้งสนับสนุนด้านเงินทุนเพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอิสลาม เช่น การเข้าค่ายมุอัลลัฟประจำปี เป็นต้น การให้ความช่วยเหลือด้านปัจจัยยังชีพขั้นพื้นฐาน ได้แก่ สถานที่พัก อาหาร เครื่องนุ่งห่มและอื่น ๆ การเรียนรู้อัตลักษณ์มุสลิม โดยการจัดการเรียนการสอน การฝึกฝน การอบรมและการปฏิบัติเป็นประจำในชีวิตประจำวัน การให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการพื้นฐานของศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้องกับหลักความเชื่อความศรัทธาในศาสนาอิสลาม ความรู้เบื้องต้นในหลักปฏิบัติศาสนกิจ เช่น การละหมาด 5 เวลา รวมถึงการปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลามในชีวิตประจำวัน ที่เกี่ยวข้องกับการทำความสะอาดและการชำระล้างสิ่งต่าง ๆ ตามหลักศาสนบัญญัติ ตลอดจนหลักจริยธรรมและมารยาทต่าง ๆ ของอิสลาม การแต่งกายที่ถูกต้องตามหลักการอิสลาม การฝึกอ่านและท่องจำอัลกุรอาน บทวัลลีถึงอัลลอฮ์ ﷻ และการขออูอา เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวิสุทธิ บิลล่าเต๊ะ และฉันทัส ทองช่วย (2553) พบว่า ความพยายามในการดำรงอัตลักษณ์มุสลิม การจัดการความรู้ อาศัยการละหมาดเป็นฐานสำคัญในการจัดการ กล่าวคือ ใช้เวลาหลังละหมาดเป็นเวลาในการให้ความรู้ เนื้อหาความรู้เน้นไปที่การนำระบอบวัฒนธรรมละหมาดไปใช้เป็นวิถีชีวิตนอกละหมาด และการจัดระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยชุมชนเองการสร้างวิถีชีวิต ใช้มัสยิดเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาทุกด้านโดยมัสยิดเป็นผู้ตรากฎระเบียบทางสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของว่าที่ร้อยตรีมนูญ โต๊ะอาจ (2555) มุอัลลัฟมีวิธีการเรียนรู้ด้วย การสังเกต การบอกเล่า การสอบถาม การเรียนกับครูสอนศาสนาหรือจาก สถาบันสอนศาสนาและการเรียนรู้ด้วยการอ่านหนังสือหรือจากสื่ออื่น ๆ ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์ความเป็นมุสลิมของมุอัลลัฟ ได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของครอบครัว ชุมชน รวมทั้งสังคมที่มุอัลลัฟอาศัยอยู่ทั้งก่อนที่มุอัลลัฟจะเข้ารับศาสนาอิสลามและหลังจากที่เข้ารับศาสนาอิสลามแล้ว ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญคือ บริบทแวดล้อมและประเด็นการเรียนรู้และการสื่อสาร ตัวมุอัลลัฟเอง ผลที่ต้องการ และบุคคลที่มุอัลลัฟต้องการเรียนรู้และสื่อสารด้วย มุอัลลัฟมีกระบวนการเรียนรู้และการสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นมุสลิมที่เป็นขั้นตอนต่อเนื่องและผ่านเงื่อนไขสำคัญของการยอมรับอัตลักษณ์ความเป็นมุสลิม การให้การศึกษาและความรู้ซึ่งครอบคลุมในการสร้างอัตลักษณ์มุสลิม มีส่วนร่วมในการพัฒนาภูมิภาคและประเทศชาติ โดยมีมูลนิธิเพื่อการศึกษาและพัฒนามุสลิมอีสาน ทำหน้าที่เป็นผู้ผลักดันให้เกิดความร่วมมือของพี่น้องมุสลิมในภูมิภาคอีสานของประเทศไทย และระหว่างประเทศ ให้ได้ร่วมคิด และตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสังคมให้มีคุณภาพผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ โครงการสอนศาสนาแก่มุอัลลัฟ ค่ายอบรมภาคฤดูร้อนแก่เยาวชนมุสลิม เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรศักดิ์ โส๊ะสัน เยาวลักษณ์ อภิชาติวัลลภ และมณีนัย ทองอยู่ (2551: 63-68) พบว่า การสร้างคุณค่าและ

ความศรัทธาร่วมกัน โดยผ่านการใช้หลักคำสอนทางศาสนาอิสลาม บทบาทขององค์กรมุสลิม ซึ่งกลไกเหล่านี้ได้นำมาสู่การรวมกลุ่มของชุมชนมุสลิมบนพื้นฐานความศรัทธาร่วมกัน การสร้างอัตลักษณ์ความเป็นมุสลิม เป็นส่วนที่ถูกสร้างขึ้นผ่านภาพลักษณ์ทางกายภาพเพื่อให้ความเป็นมุสลิมมีความเด่นชัด

การพัฒนารูปแบบการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมที่เหมาะสมในบริบทประเทศไทยขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า รูปแบบการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิมที่เหมาะสมในบริบทประเทศไทยขององค์กรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ในแต่ละองค์ประกอบนั้น ประกอบด้วยประเด็นรอง และประเด็นย่อย ซึ่งบ่งบอกถึงแนวทางและวิธีการในการดำเนินการขององค์กรมุสลิมในการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลิม ประกอบด้วย คือ

1) การออกหนังสือรับรองการนับถือศาสนาอิสลาม ในการออกหนังสือรับรองการนับถือศาสนาอิสลาม โดยสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด วิธีการโดยคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ออกหนังสือรับรองการนับถือศาสนาอิสลาม เพื่อแสดงถึงอัตลักษณ์มุสลิม และใช้ระบุศาสนาในการทำบัตรประชาชน และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ออกหนังสือคำสั่งแต่งตั้งผู้จัดการศพของมุสลิม เพื่อป้องกันปัญหาการจัดการศพตามศาสนาอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของว่าที่ร้อยตรีมนูญ โต๊ะอาจ (2555) พบว่าการสื่อสารของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในพื้นที่ใดของประเทศไทย แต่ละคนจะดำเนินวิถีชีวิตภายใต้บทบัญญัติของศาสนา ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากศาสนาอื่น ๆ เนื่องจากมีหลักบัญญัติที่ครอบคลุมวิถีชีวิตของผู้นับถือทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่เกิดจนตาย คนมุสลิมทุกคนจึงไม่สามารถแยกหลักการของศาสนาอิสลามออกจากวิถีการดำเนินชีวิตได้ แนวทางในการพัฒนาสังคมมุสลิมในทุกพื้นที่ของประเทศไทยจึงต้องมีความเข้าใจว่าศาสนาอิสลามกับสังคมชาวมุสลิมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ได้ ถึงแม้ผู้นับถือศาสนาอิสลามจะเป็นคนกลุ่มน้อยในประเทศแต่เป็นคนกลุ่มใหญ่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และคนมุสลิมต่างก็มีบทบาทในการพัฒนาประเทศมาอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับคนไทยทุกคน ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาประชาชนและสังคมมุสลิมของผู้มีอำนาจในภาครัฐไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องมีแนวคิด ทศนคติ และความเข้าใจที่ดีต่อวิถีชีวิตของคนมุสลิม ประสานความร่วมมือ การยอมรับ จากทุกฝ่าย อย่างมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับพื้นที่บนความแตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนชนและประเทศชาติโดยรวม ในขณะที่เดียวกันคนมุสลิมเองต้องยอมรับกับความเป็นจริงของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปและสามารถดำเนินชีวิตตามหลักการของศาสนาอิสลามในยุคโลกาภิวัตน์ โดยที่ยังรักษาอัตลักษณ์ความเป็นมุสลิมไว้อย่างเข้มแข็ง

2) การจัดการเรียนรู้อิสลาม สอดคล้องตามโครงสร้างของศาสนาอิสลาม ได้แก่ หลักการศรัทธา หลักการปฏิบัติ และหลักอิหฺซาน วิธีการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการศรัทธา หลักการปฏิบัติ และหลักอิหฺซาน โดยการใช้การอธิบายที่เข้าใจง่าย และการปฏิสัมพันธ์ที่ดี รวมทั้งส่งเสริมการปฏิบัติศาสนกิจ (อิบาดะฮฺ) การมีจรรยา มารยาท เป็นแบบอย่างที่ดี และจัดสถานที่ที่เหมาะสมในการเรียนรู้การปฏิบัติศาสนกิจ สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของมุสลิมโดยมีองค์ประกอบ คือ หลักการศรัทธา หลักการปฏิบัติ ได้แก่ การละหมาด การถือศีลอด และชะกาต และหลักคุณธรรม (อิหฺซาน) ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวถึงโครงสร้างของอิสลาม ไว้ว่า

عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَيْضاً قَالَ : بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ، إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ، شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعْرِ، لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ وَلَا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ، حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ، فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ، وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى فَخْذَيْهِ، وَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ أَخْبِرْنِي عَنِ الْإِسْلَامِ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : الْإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا قَالَ : صَدَقْتَ، فَعَجَبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ، قَالَ : فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ . قَالَ : أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ، قَالَ : صَدَقْتَ . قَالَ : فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ . قَالَ : أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ . قَالَ : فَأَخْبِرْنِي عَنِ السَّاعَةِ . قَالَ : مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ . قَالَ : فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَاتِهَا . قَالَ : أَنْ تَلِدَ الْأُمَّةُ رَبَّتَهَا، وَأَنْ تَرَى الْحَفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّاءِ يَتَطَاوَلُونَ فِي الْبُنْيَانِ . ثُمَّ انْطَلَقَ، فَلَبِثْتُ مَلِيًّا، ثُمَّ قَالَ : يَا عُمَرُ أَتَدْرِي مَنْ السَّائِلُ . قُلْتُ : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ . قَالَ : فَإِنَّهُ جِبْرِيلُ أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ.

(أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ رَقْمَ 8)

ความว่า: จากท่านอุมัร รَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ได้เล่าว่า: "วันหนึ่ง ในขณะที่พวกเรากำลังนั่งอยู่กับท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ทันใดนั้นก็มีชายคนหนึ่งสวมเสื้อผ้าที่ขาวโพลน มีผมสีดำสนิท และไม่เห็นร่องรอยของการเดินทาง ได้ปรากฏขึ้นมายังพวกเรา และไม่มีผู้ใดเลยในหมู่พวกเราที่รู้จักเขา จนในที่สุดเขาได้เข้ามานั่งที่ท่านนบี ﷺ แล้วเขาก็เอาเข่าทั้งสองข้างของเขายันกับเข่าทั้งสองข้างของท่านนบี ﷺ และได้วางมือของเขาบนขาของท่านนบี ﷺ แล้วเขาก็กล่าวขึ้นว่า “โอ้มุหัมมัดเอ๋ย จงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับ

อิสลามเกิด” แล้วท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ก็กล่าวว่า: อิสลามคือ การที่ท่านกล่าวปฏิญาณว่า “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดี นอกจากอัลลอฮ์ ﷻ และมุหัมมัด ﷺ นั้นเป็นเราะสูลของอัลลอฮ์” การที่ท่านดำรงไว้ซึ่งการละหมาด จ่ายซะกาต ถือศีลอดในเดือนรอมฎอน และไปประกอบพิธีหัจญ์ ณ บัยติลละฮฺ หากท่านมีความสามารถเดินทางไปได้ เขากล่าวว่า “จริงอย่างที่ท่านพูด” (ท่านอุมร์ ﷺ กล่าวว่า) ดังนั้นพวกเราพากันแปลกใจที่เขาถามท่านนบี แล้วเขาก็รับรองว่า ท่านนบีพูดจริง เขากล่าวอีกว่า “จงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอิมานเกิด” ท่านนบี ﷺ จึงตอบว่า การที่ท่านศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ ศรัทธาต่อบรรดามลาอิกะฮฺของพระองค์ ศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ ศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูตของพระองค์ ศรัทธาต่อวันปรโลก และ ศรัทธาต่อการกำหนดสภาวะของพระองค์ทั้งที่ดีและไม่ดี” แล้วเขากล่าวว่า “จริงอย่างที่ท่านพูด” แล้วเขาก็กล่าวอีกว่า “ดังนั้นท่านจงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอิฮซานเกิด” ท่านนบี ﷺ ตอบว่า “คือการที่ท่านทำอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮ์ ﷻ เสมือนกับว่าท่านเห็นพระองค์ แม้ว่าท่านไม่เห็นพระองค์ แต่พระองค์ทรงเห็นท่านแน่นอน” แล้วเขากล่าวอีกว่า “ดังนั้นท่านจงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับวันกิยามะฮฺเกิด” ท่านนบี ﷺ ตอบว่า “ผู้ที่ถูกถาม ไม่ได้รู้มากไปกว่าผู้ถามเลย” แล้วเขาก็กล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้นท่านจงบอกให้ฉันรู้ถึงสัญญาณของมันเกิด” ท่านนบีตอบว่า “คือการที่ทาสีจะคลอดลูกเป็นนายของนาง ท่านจะได้เห็นผู้ที่ไม่สวมร่องเท้า ไม่มีเสื้อผ้าจะสวมใส่ เป็นผู้ยากจนข้นแค้น และเลี้ยงแพะ แต่กลับแข่งขันกันสร้างอาคารสูง ๆ” จากนั้น เขาก็จากไป และฉัน (หมายถึงอุมร์ ﷺ) ก็หายหน้าไปหลายวัน ต่อมาท่านนบี ﷺ ก็ถามฉันว่า “โอ้อุมร์ ท่านรู้ไหมว่า ผู้ถามครั้งนั้นเป็นใคร” ฉันตอบว่า “อัลลอฮ์ ﷻ และเราะสูลของพระองค์เท่านั้นที่รู้” ท่านนบีตอบว่า “แท้จริงเขาคือ ญิบรีล ท่านมาหาพวกท่าน เพื่อสอนพวกท่านเรื่องศาสนาของพวกท่าน”

(มุสลิม หมายเลขหะดีษ 8)

จากหะดีษดังกล่าวข้างต้น โครงสร้างของอิสลาม ประกอบด้วย หลักการศรัทธา หลักการปฏิบัติและหลักอิหซาน ล้วนแล้วเป็นหลักการสำคัญที่มุสลิมทุกคนต้องยอมรับพร้อมปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพื่อดำรงชีวิตอยู่อย่างสงบสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า การทำความเข้าใจต่อหลักการสำคัญเหล่านี้จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ที่ต้องการทำความเข้าใจกับอิสลาม แม้จะเป็นหลักการเบื้องต้นของอิสลามแต่ถือว่าเป็นหลักการสำคัญที่มุสลิมทุกคนต้องยอมรับและปฏิบัติ รวมถึงการปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลามในชีวิตประจำวัน การทำความสะอาดและการชำระล้างสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนหลักจริยธรรมและมารยาทต่าง ๆ ของอิสลาม การแต่งกายที่ถูกต้องตามหลักการอิสลาม การฝึกอ่านและท่องจำอัลกุรอาน บทราลิกถึงอัลลอฮ์ ﷻ และการขอดุอา เป็นต้น สอดคล้องกับ

งานวิจัยของวิสุทธิ บิลล่าเต๊ะ และฉันทัส ทองช่วย (2553) พบว่า ความพยายามในการดำรงอัตลักษณ์มุสลิม การจัดการความรู้ อาศัยการละหมาดเป็นฐานสำคัญในการจัดการ ใช้เวลาหลังละหมาดเป็นเวลาในการให้ความรู้ เนื้อหาความรู้เน้นไปที่การนำระบบวัฒนธรรมละหมาดไปใช้เป็นวิถีชีวิตนอกละหมาด และการจัดระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยชุมชนเองการสร้างวิถีชีวิต ใช้น้ำสียิดเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาทุกด้านโดยมัสยิดเป็นผู้ตรากฎระเบียบทางสังคม การให้การศึกษาและความรู้ซึ่งครอบคลุมในการสร้างอัตลักษณ์มุสลิม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรศักดิ์ โสเสัน เยาวลักษณ์ อภิชาติวัลลภ และมณีนัย ทองอยู่ (2551: 63-68) พบว่า การสร้างคุณค่าและความศรัทธาร่วมกัน โดยผ่านการใช้หลักคำสอนทางศาสนาอิสลาม บทบาทขององค์กรมุสลิม ซึ่งกลไกเหล่านี้ได้นำมาสู่การรวมกลุ่มของชุมชนมุสลิมบนพื้นฐานความศรัทธาร่วมกัน การสร้างอัตลักษณ์มุสลิม เป็นส่วนที่ถูกสร้างขึ้นผ่านภาพลักษณ์ทางกายภาพเพื่อให้ความเป็นมุสลิมมีความเด่นชัด และปรีดา โกมารกุล ณ นคร (2547: 113) พบว่า กระบวนการเรียนรู้ทางด้านอัตลักษณ์จากครอบครัว สามียะและชุมชน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ตามอริยาบดียะ รวมถึงการเรียนรู้นอกระบบของมุสลิมก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งในการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของสตรีมุสลิมมัลลัฟซึ่งสตรีมัลลัฟจะต้องใช้วิธีการสังเกตและต้องพยายามเรียนรู้จากสังคมมุสลิมทั้งจากภายในครอบครัวและจากชุมชน เพื่อนำประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้พบและสัมผัสนำมาปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์เดิมเพื่อให้ตนเป็นมุสลิมอย่างสมบูรณ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญา ประหยัดทรัพย์ และอับดุลเลาะ หนู่มสุข (2562: 127-128) พบว่า การศึกษาพื้นฐานการเรียนรู้หลักความเชื่อความศรัทธา หลักปฏิบัติ หลักจริยธรรมและการสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นมุสลิมของมัลลัฟ พบว่า พื้นฐานการเรียนรู้ของมัลลัฟในเรื่องหลักความเชื่อ ความศรัทธาในศาสนาอิสลาม ทำให้มัลลัฟละทิ้งความเชื่อในเรื่องไม่มีพระเจ้ามาสู่ความเชื่อในเรื่องการมีพระเจ้า ละทิ้งความเชื่อในเรื่องสังสารวัฏ คือ การเวียนว่ายตายเกิดมาสู่ความเชื่อในวันอาคิเราะฮ์และละทิ้งความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมมาสู่ความเชื่อในกฎสภาพการณ์ของอัลลอฮ์ ﷻ และมัลลัฟมีความรู้เบื้องต้นในหลักปฏิบัติที่เป็นมุขบัญญัติอิสลาม 5 ประการ ดังนั้นมัลลัฟกลุ่มที่เรียนรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลามและเต็มใจที่จะเข้ารับอิสลามมีการเรียนรู้เพื่อให้ตนเองเกิดความศรัทธาได้รวดเร็ว ส่วนมัลลัฟกลุ่มที่มีเหตุทำให้ตนเองต้องเข้ารับศาสนาอิสลามเพื่อให้ตนเองและสามีหรือภรรยาอยู่ด้วยกันอย่างถูกต้องตามหลักการศาสนาอิสลามนั้นต้องใช้เวลาในการเรียนรู้เพื่อให้ตนเองเกิดความศรัทธา ความสอดคล้องกันในการดำเนินชีวิตตามกรอบของศาสนาอิสลามแนวทางอะอิลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ โดยยึดถือคัมภีร์อัลกุรอานและสุนนะฮ์แบบอย่างจากท่านนบีมุหัมมัดเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

3.การจัดการฝึกอ่านอัลกุรอาน แนวทางการฝึกอ่านอัลกุรอานโดยใช้แบบฝึกหัดอ่านอัลกุรอานระบบ กิรออาตียะห์หรือระบบอิกเราะฮ์ หรือระบบบุรอานียะ วิธีการมีความบริสุทธิ์ใจ ตั้งใจอย่างแน่วแน่ มีความปรารถนาในการฝึกอ่านอัลกุรอานอย่างมุ่งมั่น เรียนรู้ความประเสริฐและความสำคัญของอัลกุรอาน เรียนอัลกุรอานกับผู้ที่มีความเข้าใจในเรื่องการอ่านและการออกเสียงที่ถูกต้อง และจัดเนื้อหาแบบฝึกอ่านเรียบเรียงจากง่ายไปหายากและประเมินความสามารถในการอ่านเป็นประจำสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับหลักคำสอนของท่านเราะสูล ﷺ ได้ให้ความสำคัญต่ออัลกุรอาน ท่านได้พยายามและทุ่มเทอย่างสุดความสามารถในการท่องจำและรักษาอัลกุรอานไว้ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿إِنْ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ ﴿١٧﴾ فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ ﴿١٨﴾ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ ﴿١٩﴾﴾

(سورة القيامة، 75 : 17-19)

ความว่า “แท้จริง หน้าที่ของเรา คือการรวบรวมอัลกุรอาน (ให้อยู่ในทรงอกของเจ้า) และการอ่านเพื่อให้จดจำ ดังนั้นเมื่อเราอ่านอัลกุรอาน เจ้าก็จะติดตามการอ่านนั้น แล้วแท้จริงหน้าที่ของเรา คือการอธิบายอัลกุรอาน”

(สุเราะฮ์อัลกิยามะฮฺ, 75:17-19)

การอ่านอัลกุรอานเป็นอภิบาละฮ์ คือการแสดงความเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ อย่างหนึ่ง ที่ผู้อ่านอัลกุรอานจะได้รับผลบุญมาก ซึ่งการอ่านอัลกุรอานในการแสดงความเคารพภักดีนั้นมีอยู่สองลักษณะคือ การอ่านในเวลาละหมาดทุกประเภท เพราะหากปราศจากการอ่านอัลกุรอานแล้วการละหมาदनั้นถือว่าใช้ไม่ได้และเป็นโมฆะ และการอ่านอัลกุรอานถือเป็นการปฏิบัติศาสนกิจที่ได้รับผลบุญและการตอบแทนอย่างมากมายถึงสิบเท่าตัวจากจำนวนพยัญชนะที่ได้อ่าน (Al-Rumiy, 1998:22)

ท่านอับดุลลอฮ์ บิน มัสอู๊ด ؓ ได้เล่าว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า

((مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَلَهُ بِهِ حِسَّةٌ، وَالْحِسَّةُ بِعَشْرٍ أَمْثَلِهَا، لَا أَقُولُ: الْم حَرْفٌ، وَلَكِنْ (أَلِفٌ) حَرْفٌ، وَ(لَامٌ) حَرْفٌ، وَ(مِيمٌ) حَرْفٌ))

(أخرجه الترمذي، رقم 2910، إسناده حسن)

ความว่า “ผู้ใดอ่านหนึ่งพยัญชนะจากคัมภีร์ของอัลลอฮ์ ﷻ (อัลกุรอาน) เขาจะได้รับหนึ่งความดี และหนึ่งความดีจะ (ถูกทวีคูณ) เป็น 10 เท่าของมันฉันไม่ได้บอกว่า อะลิฟ ลาม มีม คือหนึ่งพยัญชนะ แต่ อะลิฟ คือ 1 พยัญชนะ ลาม คือ 1 พยัญชนะ มีม คือ 1 พยัญชนะ”

(อัตติรมิซียฺ หมายเลขหะดีษ 2910 สถานภาพของหะดีษ หะดีษหะซัน)

ท่านหญิงอาอิชะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮา ได้เล่าว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า

((الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَهُوَ مَاهِرٌ بِهِ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَّةِ، وَالَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَيَتَتَعْتَعُ فِيهِ وَهُوَ عَلَيْهِ شَاقٌّ لَهُ أَجْرَانِ))

(أخرجه البخاري رقم 4937، مسلم، رقم 798)

ความว่า “ผู้ที่อ่านอัลกุรอานอย่างชำนาญ จะได้อยู่ร่วมกับ (มะลัก)
 อาลักษณ์ผู้ทรงเกียรติทรงคุณธรรมและผู้ที่อ่านอัลกุรอาน
 ตะกุกตะกักด้วยความยากลำบาก เขาจะได้ผลบุญ 2 เท่า”
 (อัลบุคอรี๊ หมายเลขหะดีษ 4937, มุสลิม หมายเลขหะดีษ 798)

การอ่านอัลกุรอานยังเป็นการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ ที่ประเสริฐที่สุด อัลลอฮ์ ﷻ ทรง
 ให้ผลบุญการอ่านในทุกพยัญชนะละหนึ่งความดี และทรงให้ผู้ที่อ่านอัลกุรอานอย่างชำนาญอยู่ใน
 ตำแหน่งอันมีเกียรติยิ่งในสรวงสวรรค์ และผู้ที่การอ่านอัลกุรอานเป็นเรื่องลำบากสำหรับเขา เขาจะ
 ได้รับผลบุญของการอ่าน และผลบุญของความลำบากในการอ่านอัลกุรอาน

4.การจัดมอชชะกาตและเงินบริจาค การจ่ายชะกาตและการบริจาคแก่มุอัลล์ฟ เพื่อ
 การยึดเหนี่ยวให้ยืนหยัดในอิสลามได้อย่างมั่นคง วิธีการคือ กำหนดให้มีสยิดที่จัดทะเบียนเก็บชะกาต
 และในส่วนของมุอัลล์ฟ จะต้องมอบให้กับชมรมอิมามเป็นผู้รวบรวมและแจกจ่ายแก่มุอัลล์ฟ การ
 จ่ายชะกาตแก่มุอัลล์ฟเป็นการสร้างความแน่นแฟ้นให้หัวใจของเขามีศรัทธายิ่งขึ้น แสดงให้เห็นถึง
 น้ำใจไมตรีการต้อนรับสู่ครอบครัวอิสลามที่อบอุ่นดังอัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า:

﴿ إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَمِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ
 فُلُوقِهِمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغُرِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ
 فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴾

(سورة التوبة، 9: 60)

ความว่า “แท้จริงทานทั้งหลายนั้น สำหรับบรรดาผู้ที่ยากจนและ
 บรรดาผู้ที่ขัดสนและบรรดาเจ้าหน้าที่ในการรวบรวมมัน และบรรดา
 ผู้ที่หัวใจของพวกเขาสนิทสนมและการไถ่ทาส และบรรดาผู้ที่
 หันสินล้นตัว และในทางของอัลลอฮ์ ﷻ และผู้ที่อยู่ในระหว่าง
 เดินทางทั้งนี้ เป็นบัญญัติอันจำเป็นซึ่งมาจากอัลลอฮ์ ﷻ และ
 อัลลอฮ์ ﷻ นั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้ ผู้ทรงปรีชาญาณ”

(สุเราะฮ์อัตเตอาบะฮฺ, 9: 60)

อัลกุรอานโองการนี้ ได้ระบุว่า มุอัลล์ฟ เป็นหนึ่งในแปดจำพวกที่มีสิทธิ์ได้รับทานชะ
 กาท ประโยชน์ของการเป็นมุอัลล์ฟ สำหรับผู้ที่รับอิสลาม เพราะอิสลามเป็นศาสนาของอัลลอฮ์ ﷻ ผู้
 ทรงอำนาจ เพราะบุคคลเหล่านั้น ได้กล่าวอะลิมะฮฺ ชะฮาดะห์ (คำปฏิญาณตน) หลักจากนั้นเขาก็เป็น
 มุสลิมและการกระทำทั้งหมดของเขาจะเริ่มนับและจะได้รับผลบุญจากอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงอำนาจ
 (Hasanah Abd Khafidz, 2006) สอดคล้องกับงานวิจัยต่อเหลือบ โอราหมหลง (2557: 120) พบว่า การ
 ดูแลมุอัลล์ฟหลังจากเข้ารับอิสลาม ให้คำปรึกษาในเรื่องที่ไม่เข้าใจ ให้ความช่วยเหลือเป็นกันเอง
 สนับสนุนด้านเงินทุนเพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับศาสนา เช่น การเข้าค่ายมุอัลล์ฟประจำปี จัดเลี้ยง

อาหารให้กับมุสลิมที่ขาดแคลนและจ่ายชะกาตให้กับมุสลิม และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิสุทธิ บิลลาเต๊ะ (2553: บทคัดย่อ) พบว่า การจ่ายชะกาตช่วยสร้างระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะทั้งการ แสวงหากำไรและเอื้อเพื่อแบ่งปันกันขึ้น ทำให้ชุมชนมุสลิมมีหลักประกันทางสังคมแก่มุสลิมและผู้ ด้วยโอกาส

5.การจัดตั้งกองทุนมุสลิม เพื่อการช่วยเหลือและดำเนินกิจกรรมสำหรับมุสลิม โดยมีวิธีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกำหนดเกณฑ์พิจารณาและคุณสมบัติผู้ที่มีสิทธิได้รับการ ช่วยเหลืออย่างเหมาะสม ช่วยเหลือมุสลิมบรรเทาความเดือดร้อนเบื้องต้น และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสร้างการมีส่วนร่วมของสังคมในการช่วยเหลือมุสลิม สอดคล้องกับหลักคำสอนของอิสลาม การ สร้างจิตสำนึกต่อการช่วยเหลือมุสลิมในสังคมมุสลิม ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า

((مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادُّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ؛ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهْرِ وَالْحُمَى))

(أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ، رَقْم 6011)

ความว่า “เปรียบเทียบเหล่าศรัทธาชนในด้านความรัก ความผูกพัน และความเมตตาซึ่งกันและกัน ดังเรือนร่างอันเดียวกัน เมื่ออวัยวะหนึ่ง จากเรือนร่างเดียวกันเจ็บปวด อวัยวะส่วนอื่น ๆ ต่างส่งผลกระทบ ทั้งอดนอนและเจ็บป่วยเช่นเดียวกัน”

(อัลบุคอรี หมายเลขหะดีษ 6011)

ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวอีกว่า

((كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، فَلَا مَيِّزَ رَاعٍ عَلَى رَعِيَّتِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُمْ، وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُمْ، وَالْعَبْدُ رَاعٍ عَلَى مَالِ سَيِّدِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُ، وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسْئُولَةٌ عَنْهُ))

(أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ، رَقْم 2554 وَمُسْلِمٌ، رَقْم 1829)

ความว่า พวกท่านทุกคนล้วนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ และพวกท่าน ทุกคนต้องถูกสอบสวนจากหน้าที่ความรับผิดชอบนั้น ผู้นำมีหน้าที่ ต้องรับผิดชอบต่อประชาชนในปกครองของเขา และเขาต้องถูก สอบสวนถึง ความรับผิดชอบต่อประชาชนด้วย และบุรุษ (สามี, พ่อบ้าน) มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อสมาชิกในครอบครัว และเขา ต้องถูกสอบสวนถึงความรับผิดชอบต่อสมาชิกในครอบครัว

ด้วย และทาสรับใช้มีหน้าที่ ต้องรับผิดชอบดูแลทรัพย์สินของผู้เป็น
นาย และเขาจะถูกสอบสวนถึงความรับผิดชอบต่อทรัพย์สินนั้น
ด้วย และสตรี (ภรรยา, แม่บ้าน) มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบดูแลบ้านให้
สามี และนางต้องถูกสอบสวนถึงความ รับผิดชอบต่อมัน ๆ ด้วย
(อัลบูกอเรีย หมายเลขหะดีษ 2554 และมุสลิม หมายเลขหะดีษ
1829)

ดังนั้นการดูแลและให้ความช่วยเหลือมุอัลลัฟ ซึ่งเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบ (อะ
มานะฮฺ) ของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือมุอัลลัฟ และในอิสลามได้กล่าวถึงความ
รับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้รับมอบหมายและไว้วางใจ ไม่ว่าจะเป็นความรับผิดชอบต่อหน้าที่อัลลอฮ์ ﷻ
ทรงกำหนดให้ "อะมานะฮฺ" ความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นคุณลักษณะที่ดีและเป็นส่วนหนึ่งของอีมาน
ศรัทธาที่สมบูรณ์ และเป็นคุณสมบัติหรือจรรยาบรรณประการหนึ่งของผู้ศรัทธาที่จะได้รับชัยชนะและ
ความสำเร็จในวันกิยามะฮฺ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสะลือรี วาลี และคณะ (2564: 80-87) พบว่า
รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมุอัลลัฟ มีคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดเป็นกลุ่มบุคคลหลักที่
รับผิดชอบ โดยเน้นการแก้ปัญหาเฉพาะกรณีด้วยการจัดสวัสดิการการช่วยเหลือของมัสยิดแก่มุอัลลัฟ
ที่ไม่สามารถประกอบอาชีพหรือสามารถประกอบอาชีพแต่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตของ
ครอบครัว มีการรับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาจัดสรรให้ทุกเดือน ผลักดันกองทุนมัสยิดให้เป็นบัญชีรวม
โดยมีการกักเงินหนึ่งที่มีหน้าที่เฉพาะในการดูแลผู้ด้อยโอกาส ทุกปีมีการจัดระดมทุนเพื่อมุอัลลัฟ และ
บริหารจัดการทรัพย์สินวากัฟให้เกิดรายได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิสุทธิ บิลล่าเต๊ะ (2553:
บทคัดย่อ) พบว่า การดำรงอัตลักษณ์มุสลิมกับการสร้างชุมชนเข้มแข็ง เป็นการสร้างวิถีชีวิตโดยใช้
มัสยิดเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาทุกด้าน มัสยิดเป็นผู้ตรากฎระเบียบทางสังคม จัดตั้งกองทุนชะกาต
และกลุ่มออมทรัพย์และสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้า
เป็นองค์ประชุมของมัสยิดมากขึ้น และการบริหารจัดการ วางโครงสร้างการบริหารตามบริบทของ
ชุมชนเอง โดยจัดให้มีการประชุมที่มัสยิดทุกเดือน มีผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ ของชุมชนเป็นองค์
ประชุมและใช้มติของที่ประชุมเป็นแนวทางการพัฒนา

6) การส่งเสริมอาชีพและปัจจัยยังชีพขั้นพื้นฐาน โดยการส่งเสริมทักษะอาชีพตาม
ความถนัดและความต้องการของมุอัลลัฟ และปัจจัยยังชีพขั้นพื้นฐานตามความต้องการของมุอัลลัฟ
โดยวิธีการเพิ่มทักษะทางวิชาชีพและเสริมสร้างประสบการณ์การทำงานตามความถนัดและความ
ต้องการของมุอัลลัฟ และช่วยเหลือด้านปัจจัยยังชีพขั้นพื้นฐานตามความต้องการ ได้แก่ สถานที่พัก
อาหาร เครื่องนุ่งห่มและอื่น ๆ การส่งเสริมอาชีพตามความถนัดของมุอัลลัฟ เพื่อใช้ในการประกอบ
อาชีพและสร้างรายได้ องค์กรมุสลิมได้ให้ความช่วยเหลือโดยจะพิจารณาคัดเลือกตามเกณฑ์ที่ทาง
องค์กรมุสลิมได้กำหนดไว้ อิสลามก็ยังได้เชิญฆวนมนุษย์ทั้งหมดสู่การทำความรู้จักกันและช่วยเหลือกัน
ในเรื่องคุณประโยชน์และคุณธรรม ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกัน อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ
وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾

(سورة المائدة، 5: 2)

ความว่า " และพวกเจ้าจงช่วยเหลือกันในเรื่องที่เป็นคุณธรรมและ
ความยำเกรง และจงอย่าช่วยเหลือกันในเรื่องที่เป็นบาป"

(สุเราะฮ์อัลมาอิดะฮ์, 5:2)

และสอดคล้องกับงานวิจัยของเสือรี วาลี และคณะ (2564: 80-87) พบว่า ทาง
มัสยิดดารุลอามานได้มีบทบาทในการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มมุสลิมด้วยวิธีที่
หลากหลาย การประสานงานให้ทีมงานทำ สนับสนุนอุปกรณ์เพื่อการประกอบอาชีพ รูปแบบการพัฒนา
คุณภาพชีวิตของมุสลิม โดยเน้นการแก้ปัญหาเฉพาะกรณีด้วยการจัดสวัสดิการการช่วยเหลือของ
มัสยิดแก่มุสลิมที่ไม่สามารถประกอบอาชีพหรือสามารถประกอบอาชีพแต่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการ
ดำรงชีวิตของครอบครัว มีการรับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาจัดสรรให้ทุกเดือน ผลักดันกองทุนมัสยิดให้
เป็นบุญคุณโดยมีภารกิจหนึ่งที่มีหน้าที่เฉพาะในการดูแลผู้ด้อยโอกาส ทุกปีมีการจัดระดมทุนเพื่อ
มุสลิม และบริหารจัดการทรัพย์สินวากัฟให้เกิดรายได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) องค์กรมุสลิม ควรเปิดการให้ความรู้ การอบรมในเชิงปฏิบัติและจัดกิจกรรมให้
ความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มุสลิมได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์
ระหว่างพี่น้องมุสลิม ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ที่ดี สิ่งที่มีมุสลิมต้องการ
คือ การยอมรับและการปฏิบัติในฐานะที่ตนเองเป็นมุสลิมคนหนึ่งที่สามารถนำความรู้ความสามารถ
ของตนเอง มาช่วยพัฒนาสังคมมุสลิมให้สามารถดำรงรักษาอัตลักษณ์ความเป็นมุสลิมต่อไป

2) องค์กรมุสลิมโดยเฉพาะมัสยิดควรทำการสำรวจมุสลิมที่อยู่ในพื้นที่หรือชุมชน
ของตนเอง เพื่อที่จะได้รู้จำนวนของผู้ที่เข้ารับอิสลามใหม่และควรต้องมีการจัดอบรมให้ความรู้ทางด้าน
ศาสนาแก่พวกเขา เปิดการเรียนการสอนให้กับมุสลิมในหลักการขั้นพื้นฐาน เช่น การอาบน้ำ
ละหมาด การละหมาด การอาบน้ำญะนาบะฮ์ การท่องอัลกุรอานสุเราะฮ์ที่จำเป็น และอีกหลายอย่าง
ตามความสามารถของแต่ละมัสยิดในชุมชนนั้น ๆ

3) สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่
ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ควรสำรวจจำนวนมุสลิมแต่ละมัสยิดให้ชัดเจนในแต่ละปี และส่งเสริม
โอกาสทางการเรียนรู้ด้านหลักการของศาสนาอิสลามอย่างต่อเนื่อง และมีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์
ระหว่างมุสลิมให้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนทางความคิดและประสบการณ์ระหว่างมุสลิมด้วยกัน

4) สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรตระหนักถึงการดูแลและช่วยเหลือมุสลัมหลังจากที่เข้ารับอิสลาม เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสามารถกำหนดนโยบายกับมัสยิดในการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมให้แก่มุสลัม

5) ควรจัดตั้งศูนย์มุสลัมในการช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลัม โดยให้ชมรมอิมามประจำอำเภอ เป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบ ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ทั้งนี้ควรคำนึงถึงให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

6) ส่งเสริมการรวมกลุ่มของมุสลัม จะสามารถสร้างความสัมพันธ์ และพบปะพูดคุยระหว่างมุสลัมด้วยกัน ถ้ามหาวิทยาลัยซึ่งกันและกัน ปัญหาและอุปสรรค สิ่งที่ต้องการความช่วยเหลือ และการจัดทำกิจกรรมส่งเสริมอาชีพให้แก่มุสลัม

7) สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมุสลัมกับมัสยิด โดยอิมามต้องให้ความเอาใจใส่ต่อมุสลัมให้มีความสัมพันธ์กับมัสยิด ให้ความรู้ด้านศาสนาอิสลาม การอยู่ร่วมกันในชุมชนมุสลิม และให้ความตระหนักถึงการให้ความช่วยเหลือมุสลัมให้มากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการให้ชะกาตเท่านั้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมองค์กรในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากมีองค์กรมุสลิมที่มีส่วนช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมแก่มุสลัมด้วยเช่นเดียวกัน

2) ควรศึกษาเพิ่มเติมในการให้ความช่วยเหลือและสร้างอัตลักษณ์มุสลิมให้ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ ศาสนาและสังคม

3) ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมให้ความรู้ด้านศาสนาอิสลามและการปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มมุสลัม และการสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรมุสลิมอย่างสม่ำเสมอ